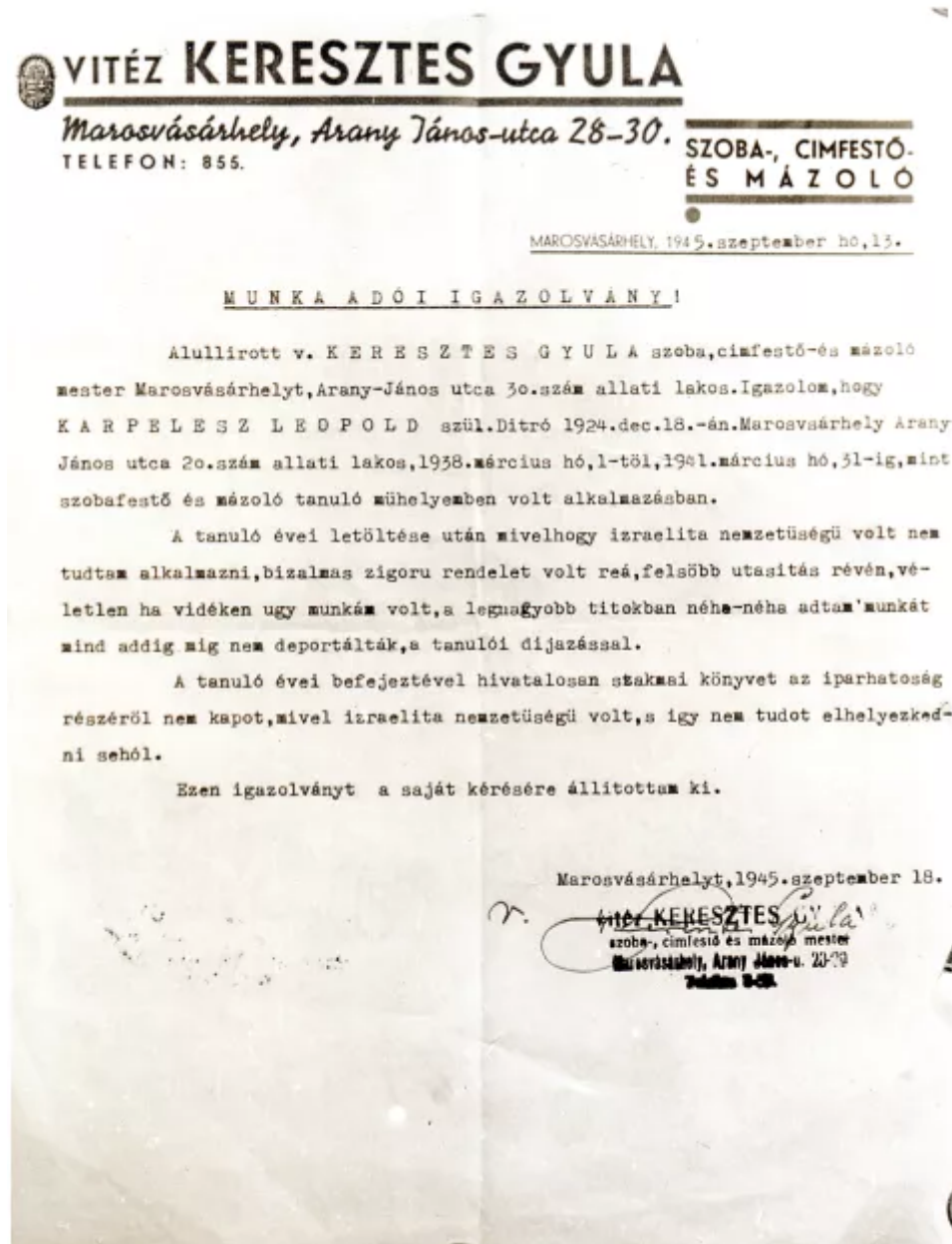

Karpelesz Leopold Inaslevele

1941--1944 között Keresztes Gyulánál dolgoztam mint szobafestő-mázoló. Nagyon rendes ember volt. Ő az államnak dolgozott, és az ilyeneknek tilos volt zsidókat alkalmazni, így nem tudtam nála hivatalosan dolgozni. A zsidók hivatalból nem voltak bántalmazva az elején. Csak amikor létrejött a magyar fasiszta kormány, már 1940-től. Ez szigorítás volt. Például az inasokat nem lehetett beszerezni, nem lehetett hivatalos munkahelyeket adni, állami munkahelyekre nem lehetett zsidókat felvenni [lásd: zsidótörvények Magyarországon]. Azért tartottak zsidót, de nem volt hivatalos, feketén voltak ott. És amikor a magyar csapatok bejöttek a városba, Marosvásárhelyre [lásd: magyar idők (1940--1944)], és mi építettük nekik a tankbarakkokat, senki nem tudta, hogy vannak-e zsidók a munkások között. Ez 1941--1942-ben volt. Nem tudott hivatalosan alkalmazni, de adott nekem munkát, és volt lehetőségem nála, hogy elsajátítsam a mesterséget. Mindig nagyon jó inasai voltak. Ő 'vitéz' volt, ami egy speciális katonai kitüntetés az első világháborúban elért hőstetteiért [lásd: vitézi rend]. Csak magyarok [értsd: nem zsidók] kaphattak ilyen címet abban az időben. Bár keresztény iparosoknál is tanultunk, valóban megengedték, hogy ne

dolgozzunk szombaton. Fokozatosan távolodtunk el a vallásosságtól, mert a környezet rákényszerített. Volt, aki zsidózott, de nem volt, azt hiszem, rosszindulatú, hanem valósággal benne volt a tájszólásban, amikor beszéltek egymás között: ?Na, jön a zsidó!? Máskülönben együtt fogtuk meg a munkát, vagy elosztottuk az ételmezt, amikor ozsonyáztunk. Mindig a kisebbik inast küldték bevásárolni, én a küsebbik voltam. Akkor árulták a piacon a kofapecsenyét meg a finom ételeket, a heti vásárok napján főként, és nagy tepsikben sütötték a kofaasszonyok a nagy disznóhússzeleteket. Nem magamnak vettem, hanem a segítőknek, de azok mondták: ?Na gyere, te, egyél belőle, nem halsz belé!? [lásd: étkezési törvények]. Hát megkóstoltam. Még úgy volt szolgálva, hogy mellette árultak magánpékek ilyen fehér kis cipót, azt behasították, s abba betették a nagy hússzeletet, s egy kanál disznózsírt. 1944 májusáig dolgoztam Keresztes Gyulánál, de abba kellett hagynom a munkát a deportálás megkezdése miatt. 1945-ben, amikor visszajöttem, elmentem hozzá, hogy kapjak valami munkát, kaptam ezt az igazolást, hogy én inaskodtam, és elsajátítottam a mesterséget. Tiszteltem őt mint mestert és munkaadót, és ő tisztelt engem a munkámért. Soha nem fordult elő, hogy ő vagy a fia, aki ugyancsak szobafestő volt, csúfoltak volna, hogy zsidó vagyok.